

บทที่ 4

ทัศนคติและลักษณะการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวใหม่ในการทำนา

การใช้พันธุ์ข้าวที่ดีเป็นวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่ง ของวิธีการส่งเสริมการเกษตรหรือการทำนาให้ได้ผลยิ่งขึ้น รัฐบาลได้พยายามส่งเสริมให้มีการค้นคว้าเพื่อหาพันธุ์ข้าวใหม่ที่ดีและมีคุณภาพสูงอยู่ตลอดเวลา พร้อมกันนั้นก็ได้มีการเผยแพร่พันธุ์ข้าวที่ค้นพบใหม่ ๆ นี้ออกไปยังชาวนา สำหรับในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ข้าวที่ใช้เป็นอาหารหลักเป็นข้าวพันธุ์ข้าวเหนียว ส่วนพันธุ์ข้าวเจ้านั้นไม่นิยมบริโภค หากแต่มีการปลูกกันบ้างเพื่อใช้สำหรับทำขนมหรือสำหรับขาย ที่เป็นเช่นนี้ก็คงเป็นเพราะความเคยชินที่สืบเนื่องกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ ดังนั้นพันธุ์ข้าวที่จะพิจารณาศึกษาในที่นี้จึงหมายถึงพันธุ์ข้าวเหนียวที่ดีและมีคุณภาพสูง พันธุ์ข้าวเหนียวที่ดีว่าเป็นพันธุ์ข้าวใหม่และมีคุณภาพดี คือ พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตอง ซึ่งเข้ามาสู่ชุมชนที่ศึกษาเป็นระยะเวลาอันประมาณ 7 - 8 ปี ซึ่งเข้ามาในระยะที่มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรหรือเข้ามาสู่ชุมชนพร้อมกับเรื่องปุ๋ยเคมีนั่นเอง ในการพิจารณาศึกษาถึงทัศนคติและลักษณะการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนาจะดำเนินการศึกษาด้วยวิธีการเดียวกับในเรื่องปุ๋ยเคมีในบทที่ 3 ที่ผ่านมา

ในประการแรกที่พิจารณาศึกษาคือชาวนาในทั้ง 3 กลุ่ม ได้ทราบข่าวเรื่องการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนาได้อย่างไร จากตารางที่ 23 พบว่าการทราบข่าวส่วนใหญ่ก็คล้ายคลึงกับในเรื่องปุ๋ยเคมี คือ ทราบจากตัวบุคคลมากที่สุดเหมือนกันในทั้ง 3 กลุ่ม คือ ในกลุ่ม 1 ทราบข่าวจากสมาชิกกลุ่มเกษตรกรด้วยกันสูงสุดร้อยละ 38.5 สำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตรซึ่งเป็นแหล่งที่ให้ข่าวสูงสุดในเรื่องปุ๋ยเคมีแต่ในเรื่องพันธุ์ข้าวเป็นแหล่งที่ให้ข่าวเป็นลำดับที่ 2 ซึ่งต่างกับการทราบจากสมาชิกกลุ่มเกษตรกรที่เป็นแหล่งให้ข่าวสูงสุดเพียงเล็กน้อย คือ เป็นแหล่งที่ให้ข่าวร้อยละ 37.1 กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นแหล่งที่ให้ข่าวรองเป็นอันดับที่ 3 คือ ร้อยละ 31.4 เพื่อนบ้านซึ่งในเรื่องปุ๋ยเคมีเป็นแหล่งที่ให้ข่าวน้อยมากในเรื่องพันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตอง กลับเป็นแหล่งที่ให้ข่าวที่สำคัญ

ขึ้นมา คือ มีร้อยละ 17.4 สื่อมวลชน ซึ่งหมายถึงวิทยุเป็นส่วนใหญ่ยังคงเป็นแหล่งที่
ให้ข่าวน้อยเช่นเดียวกับเรื่องการทราบข่าวการใช้ปุ๋ยเคมี นอกจากนั้นยังมีข่าวนาที
ทราบข่าวจากหลาย ๆ ฝ่าย ด้วยกันอีก คือ ทราบจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตร สมาชิกกลุ่ม
เกษตรกร และจากกำนันผู้ใหญ่บ้านรวมกันร้อยละ 8.7 ทราบจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตร
และกำนันผู้ใหญ่บ้าน เท่ากับการทราบข่าวจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตร สมาชิกกลุ่มเกษตร
กร กำนันผู้ใหญ่บ้าน และสื่อมวลชน รวมกันร้อยละ 2.9

ในกลุ่ม 2 ปรากฏว่าแหล่งที่ให้ข่าวสูงสุดในเรื่องพันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตอง คือ
กำนันผู้ใหญ่บ้าน มีอยู่ร้อยละ 44.4 เพื่อนบ้านซึ่งในเรื่องปุ๋ยเคมีเป็นแหล่งที่ให้ข่าว
สูงสุดลดลงมาอยู่อันดับ 2 ร้อยละ 36.5 สมาชิกกลุ่มเกษตรกร ก็เป็นแหล่งที่ให้ข่าว
สูงรองลงมาเป็นอันดับ 3 ร้อยละ 28.5 ส่วนเจ้าหน้าที่เกษตรปรากฏว่าเป็นอันดับสี่
ร้อยละ 15.8 ซึ่งต่ำกว่าในเรื่องปุ๋ยเคมีเป็นอัตราส่วนประมาณ 1 : 1.5 การทราบ
จากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน ปรากฏว่าทราบจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตร สมาชิกกลุ่มเกษตรกร
และกำนันผู้ใหญ่บ้านรวมกันร้อยละ 12.7 และทราบจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตรกับกำนัน
ผู้ใหญ่บ้านร้อยละ 3.1 ส่วนการทราบข่าวจากญาติพี่น้องหรือสื่อมวลชน (วิทยุ) ก็คง
เป็นแหล่งที่ให้ข่าวน้อยเช่นเดียวกับกลุ่ม 1

ในกลุ่ม 3 แหล่งที่ทราบข่าวเรื่องการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา
นั้น เพื่อนบ้านคงเป็นแหล่งที่ให้ข่าวสูงเช่นเดียวกับปุ๋ยเคมี คือ มีร้อยละ 45.4 แหล่งที่
ให้ข่าวรองลงไปก็คือการทราบข่าวจากกลุ่มของหน่วยพัฒนาที่คินร้อยละ 27.28 เช่น
เดียวกับเรื่องปุ๋ยเคมี เจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตรก็เป็นแหล่งที่ให้ข่าวสูงเป็นอันดับ 3 มีจำนวน
ร้อยละ 11.6 เท่ากับเรื่องปุ๋ยเคมี กำนันผู้ใหญ่บ้านยังคงเป็นแหล่งที่ให้ข่าวน้อยเช่น
เดียวกับเรื่องปุ๋ยเคมี คือมีอยู่ร้อยละ 5.2 ส่วนญาติพี่น้องหรือสื่อมวลชนนั้นคงเป็น
แหล่งที่ให้ข่าวน้อยเช่นเดียวกับกลุ่ม 1 และกลุ่ม 3 แต่ในกลุ่ม 3 มีแนวโน้มที่จะมี
ความสำคัญ คือ มีการทราบข่าวจากญาติพี่น้อง หรือสื่อมวลชนสูงกว่าในกลุ่ม 1 และ
กลุ่ม 2

ตารางที่ 25 อัตราส่วนรอยของหัวหน้าครัวเรือนที่ทราบข่าวเรื่องการใช้
พันธู์ชาวเหนียวสันป่าตองในการทำนา จำแนกตามกลุ่มและ
แหล่งที่ทราบข่าว

แหล่งที่เ้าข่าว	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	รวม
1. เจ้าหน้าท่ฝ่ายเกษตร	37.14 (26)	15.87 (10)	11.69 (9)	21.53 (45)
2. กลุ่มเกษตรกร	38.57 (27)	28.57 (18)	-	21.53 (45)
3. กำนันผู้ใหญ่บาน	31.43 (22)	44.44 (28)	5.20 (4)	25.84 (54)
4. เพื่อนบาน	17.39 (12)	36.51 (23)	45.45 (35)	33.49 (70)
5. ญาติพี่น้อง	-	3.17 (2)	5.19 (4)	2.87 (6)
6. สื่อมวลชน (วิทยุ)	2.90 (2)	-	5.19 (4)	2.87 (6)
7. 1 + 2 + 3	8.70 (6)	12.70 (8)	-	6.70 (14)
8. 1 + 3	2.90 (2)	3.17 (2)	-	1.91 (4)
9. 1 + 2 + 3 + 6	2.90 (2)	-	-	0.96 (2)
10. กลุ่มสมาคมอื่น ๆ	-	-	27.28	10.05 (21)
รวม ²⁷	69	63	77	209

ข้อมูลทั้งหมด 209

²⁷จำนวนรวมของเปอร์เซ็นต์เกิน 100 เนื่องจากพิจารณากรณีของผูู้
ทราบข่าวจากหลาย ๆ ฝ่ายควยกันเข้าไปควย

โดยสรุปในเรื่องเกี่ยวกับพันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองนั้น แหล่งข่าวที่สำคัญ คือ ตัวบุคคลซึ่งในเรื่องนี้บุคคลภายในชุมชนเป็นแหล่งที่ให้ข่าวสูงสุด ซึ่งจะหมายถึงสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในกลุ่ม 1 กำนันผู้ใหญ่บ้านในกลุ่ม 2 และเพื่อนบ้านในกลุ่ม 3 สำหรับผู้นำจากภายนอกชุมชนนั้น มีอยู่สูงในกลุ่ม 1 เท่านั้น ซึ่งใกล้เคียงกับการทราบจากสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ลักษณะส่วนใหญ่ก็จะคล้ายกับเรื่องปุ๋ยเคมี (ดูตาราง 9 ประกอบ) สื่อมวลชน ญาติพี่น้องยังคงเป็นแหล่งที่ให้ข่าวน้อยเช่นเดียวกันในเรื่องการทราบข่าวเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา ลักษณะที่เหมือนกันอีกอย่างหนึ่ง คือ การทราบข่าวจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายด้วยกัน ซึ่งก็พบว่ามีการทราบข่าวจากบุคคลดังกล่าว คือ เจ้าหน้าตฝ่ายเกษตร สมาชิกกลุ่มเกษตรกร และกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน การที่มีลักษณะส่วนใหญ่คล้ายกับเรื่องการทราบข่าวเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา อาจจะเนื่องมาจากเป็นเรื่องในค่านิยมเกษตรกรเกี่ยวกับการทำนาเหมือนกัน จึงทำให้มีลักษณะของการทราบข่าวที่คล้ายคลึงกันไม่แตกต่างกันอย่างสำคัญก็ได้

ในประการที่ 2 ที่จะพิจารณาถึง คือ ลำดับชั้นในการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา ซึ่งแยกพิจารณาออกเป็น 5 ชั้น เช่นเดียวกับเรื่องปุ๋ยเคมี คือ ทราบข่าว สนใจรายละเอียด ประเมินผล ทดลอง และยอมรับปฏิบัติ ไล่ลงดังตารางที่ 24

จากตารางพบว่าในกลุ่ม 1 ในชั้นของการทราบข่าวเรื่องการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนานั้น ชาวนาส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดผ่านลำดับชั้นนี้เกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 98.6 มีอยู่เพียง 1 รายที่ไม่ทราบข่าวหรือคิดเป็นร้อยละ 1.4 ซึ่งน้อยมาก เมื่อพิจารณาสาเหตุของผู้ที่ไม่ทราบข่าวกับการไม่ยอมรับพบว่าเนื่องจากไม่มีใครแนะนำและดูเวลาที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรก็ปรากฏว่าเพิ่งจะเริ่มเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่ทราบข่าวได้ อย่างไรก็ตามก็พอสรุปได้ว่าการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำให้ชาวนามีโอกาสได้ทราบข่าวเกี่ยวกับเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีหรือพันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองได้สูงกว่าชาวนาที่ไม่เข้าเป็นสมาชิก จึงเห็นได้จากแหล่งที่ทราบข่าวทั้ง 2 เรื่องนี้มาจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตรและสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสูงสุด (ดูตารางที่ 9 และ 25) ประกอบ

ตารางที่ 26 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและลำดับชั้น
ในการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา

ลำดับชั้นในการยอมรับ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	รวม
ไม่ทราบตัวเลข	1.43 (1)	23.17 (19)	3.75 (3)	9.91 (23)
ทราบข่าว	98.57 (69)	76.83 (63)	96.25 (77)	90.09 (209)
สนใจรายละเอียด	88.57 (62)	50.00 (41)	76.25 (61)	70.69 (164)
ประเมินผล	85.71 (60)	48.78 (40)	76.25 (61)	69.40 (161)
ทดลอง	78.57 (55)	40.24 (33)	67.50 (54)	61.21 (142)
ยอมรับปฏิบัติ	68.57 (48)	34.15 (28)	67.50 (54)	56.03 (130)
รวม ²⁸	70	82	80	232

ข้อมูลทั้งหมด 232

²⁸ จำนวนรวมเกิน 100 % เนื่องจากเป็นการพิจารณาหลาย ๆ กรณี
จำนวนที่ลดลงเรื่อย ๆ แสดงถึงจำนวนของผู้ที่ไม่ผ่านขั้นต่าง ๆ ไปสู่ขั้นของการยอมรับ

ในกลุ่ม 2 ลำดับชั้นของการทราบข่าวมีข่าวนาที่ผ่านมาถึงลำดับชั้นนี้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 76.8 ซึ่งแสดงว่ามีผู้ไม่ทราบข่าวเลยถึงร้อยละ 23.2 จากการพิจารณาจากความสัมพันธ์ในรายละเอียดระหว่างข่าวนาที่ไม่ทราบข่าวกับสาเหตุของการไม่ยอมเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ซึ่งมีจำนวน 22 คน พบว่ามีอยู่ร้อยละ 31.8 ที่ไม่เข้าเป็นสมาชิกเพราะไม่ทราบว่ามีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรขึ้นภายในชุมชน และร้อยละ 45.5 เนื่องจากไม่มีความสนใจหรือเห็นผลประโยชน์ของการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ข่าวนาในกลุ่ม 2 ไม่ทราบข่าวการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองสูงกว่าในกลุ่มอื่น ๆ

ในกลุ่ม 3 พบว่าในชั้นของการทราบข่าวนี้ข่าวนาจำนวนร้อยละ 96.2 ทราบข่าวเกี่ยวกับเรื่องการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนาเท่ากับในเรื่องปุ๋ยเคมี จากตัวเลขดังกล่าวจะพบว่าข่าวนาในทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่คือกว่า 3 ใน 4 ของข่าวนาในแต่ละกลุ่มจะทราบข่าวเรื่องการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองกันทั้งสิ้น ในการพิจารณาจากความสัมพันธ์ว่าข่าวนาที่ทราบข่าวเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีกับทราบข่าวเรื่องพันธุ์ข้าวจะเป็นคนเดียวกันหรือไม่นั้น จากตารางที่ 27 พบว่าในกลุ่ม 1 ข่าวนาที่ทราบข่าวในทั้ง 2 เรื่องมีอยู่ถึงร้อยละ 98.6 และทราบข่าวเรื่องปุ๋ยอย่างเดีย্বর้อยละ 1.4 กลุ่ม 2 ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันและมีจำนวนน้อยกว่า คือ ทราบข่าวเรื่องปุ๋ยเคมีและพันธุ์ข้าวร้อยละ 70.7 ในกลุ่ม 3 มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับกลุ่ม 1 คือ ทราบข่าวเรื่องปุ๋ยเคมีและพันธุ์ข้าวร้อยละ 92.5 ซึ่งอาจสรุปได้ว่าข่าวนาที่ทราบข่าวเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนาที่ทราบข่าวเรื่องการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนาค่วย

ในชั้นของการสนใจรายละเอียดอันเป็นลำดับชั้นที่ 2 จากตารางที่ 26 พบว่าในกลุ่ม 1 ลดลงเหลือร้อยละ 88.5 กลุ่ม 2 ร้อยละ 50 และกลุ่ม 3 ร้อยละ 76.2 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเรื่องของการสนใจรายละเอียดในเรื่องของการใช้ปุ๋ยเคมี (ดูตารางที่ 10 ประกอบ) แล้วการสนใจรายละเอียดในเรื่องพันธุ์ข้าวมีผู้น้อยกว่า จากตารางที่ 26 ข่าวนาที่ทราบข่าวแล้วผ่านมาสู่ชั้นของการสนใจรายละเอียดลดน้อยลงร้อยละ 10.1 ในกลุ่ม 2 ร้อยละ 34.9 และกลุ่ม 3 ลดลงร้อยละ 20.8 ซึ่งเห็นได้ว่าในกลุ่ม 2 ลดลงในอัตราที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 27 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่ม และ การทราบข่าวในเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีกับการใช้พันธุ์ข้าวในการ ทำนา

การทราบข่าว	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	รวม
ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว	1.43 (1)	20.73 (17)	3.75 (3)	9.05 (21)
พันธุ์ข้าวอย่างใดอย่างหนึ่ง	-	- (5)	3.75 (3)	3.45 (8)
ปุ๋ยเคมี + พันธุ์ข้าว	98.57 (69)	70.73 (58)	92.50 (74)	86.64 (201)
ไม่ทราบทั้ง 2 เรื่อง	-	2.44 (2)	-	0.86 (2)
รวม	100.00 (70)	100.00 (82)	100.00 (80)	100.00 (232)

จากการศึกษาถึงรายละเอียดเกี่ยวกับชวานาที่ทราบข่าวแต่ไม่ผ่านมาสู่ชั้นของการสนใจรายละเอียดนั้น พบว่าในเรื่องของสาเหตุที่ไม่ยอมรับการใช้พันธชวานั้นมาจากสาเหตุที่ไม่มีผู้แนะนำมีอยู่ร้อยละ 45.5 และไม่ใช้เพราะไม่คิดว่าจะได้ประโยชน์อะไรอีกร้อยละ 36.3 และสาเหตุอื่น ๆ คือ ยังหาพันธชวาไม่ได้และมีที่น้อย อีกร้อยละ 9.1 ซึ่งอาจเป็นเพราะสาเหตุที่ขาดการแนะนำและความคิดแบบที่ว่าไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไรเลย ไม่สนใจจะศึกษาหารายละเอียดต่อไปก็ได้

ในลำดับขั้นที่ 3 คือ ชั้นของการประเมินผลพบว่าไม่มีลักษณะที่แตกต่างกันในเรื่องบุ้ยเคมีอย่างสำคัญ คือ ผู้ที่ผ่านชั้นของการสนใจรายละเอียดมาแล้วจะผ่านสู่ชั้นของการประเมินผลของเรื่องการใช้พันธชวาเหนียวสันป่าคองในการทำนาเกือบทั้งหมด ในกลุ่ม 1 ชวานาที่อยู่ในลำดับขั้นของการสนใจรายละเอียดแล้วไม่ผ่านมาสู่ชั้นของการประเมินผลมีเพียงร้อยละ 3.1 กลุ่ม 2 มีลักษณะดังกล่าวร้อยละ 2.5 ส่วนกลุ่ม 3 ผ่านมาสู่ชั้นประเมินผลทั้งหมด ซึ่งอาจสรุปให้เห็นแนวโน้มได้ว่าชวานาทั้ง 3 กลุ่ม ที่ให้ความสนใจศึกษารายละเอียดจะผ่านมาถึงชั้นของการประเมินผลเกือบทั้งหมด

ในขั้นที่ 4 อันเป็นชั้นของการทดลองใช้ว่าจะได้ผลดีตามที่ประเมินผลหรือไม่ ปรากฏว่ามีจำนวนลดน้อยลงสูงกว่าในลำดับขั้นอื่น ๆ คือ ในกลุ่ม 1 มีจำนวนผู้ที่ทดลองเมื่อถึงลำดับขั้นของการทดลองร้อยละ 8.3 กลุ่ม 2 ร้อยละ 17.5 และกลุ่ม 3 ร้อยละ 11.4

และในขั้นสุดท้าย คือการยอมรับปฏิบัตินั้นปรากฏว่าในกลุ่ม 1 มีชวานาที่ยอมรับการใช้พันธชวาเหนียวสันป่าคองในการทำนา ร้อยละ 68.5 กลุ่ม 2 ร้อยละ 34.1 และกลุ่ม 3 ร้อยละ 67.5 เมื่อพิจารณาจำนวนของชวานาที่ลดลงไปจากชั้นของการทดลองแล้วปรากฏว่าในกลุ่ม 1 ลดลงร้อยละ 27.1 กลุ่ม 2 ร้อยละ 15.15 และกลุ่ม 3 มีลักษณะที่แตกต่างไปจากทั้ง 2 กลุ่ม คือ มีจำนวนเท่าเทียม ซึ่ง

จากการศึกษาถึงรายละเอียดลงไปก็พบว่าชาวนาในกลุ่ม 3 ที่ผ่านชั้นทดลองมาสู่การยอมรับทั้งหมดนั้นให้คำตอบเป็นแบบเดียวกันว่าพันธุ์ชาวนี้ได้ผลดี จึงได้ยอมรับใช้ ซึ่งแสดงว่าชาวนาในกลุ่ม 3 ทดลองได้ผล สำหรับกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 ที่ทดลองไปจากการพิจารณาความสัมพันธ์กับสาเหตุของการไม่ยอมรับพบว่าทั้งชาวนาในกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 ให้คำตอบว่าที่ไม่ยอมรับเพราะการทดลองไม่ได้ผล คือ ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไรเหมือนกันทั้งหมด ซึ่งลักษณะเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากข้อสังเกตของผู้ศึกษาที่ค้นพบในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลว่าการที่ชาวนาที่ทดลองแล้วไม่ยอมรับก็เพราะพันธุ์ชาวนั้นยิวสั้นป่าคอง ซึ่งเป็นพันธุ์ชาวนั้นมีเมล็ดเล็กประการหนึ่ง และเป็นชาวนั้นเมื่อถึงแล้วอ่อน เวลาที่ประทานจะติดมือประการหนึ่ง กับอีกประการหนึ่งก็คือรสของชาวนั้นยิวสั้นป่าคองนี้ไม่อร่อยเท่าพันธุ์ชาวนั้นที่ไว้รับประทานกันอยู่ และสาเหตุส่วนใหญ่ที่ผู้ศึกษาพบมักจะมาจากสาเหตุของ 2 ประการหลังรวมกันอันเป็นเรื่องที่อาจจะเกิดจากความเคยชินกับการบริโภคพันธุ์ชาวนั้นบ้านมานาน ลักษณะดังกล่าวอาจเป็นคำอธิบายถึงสาเหตุของการไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ชาวนั้นยิวสั้นป่าคองก็ได้

จากลำดับขั้นในการยอมรับการใช้พันธุ์ชาวนั้นยิวสั้นป่าคองต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้มามาสรุปเสนอเป็นลักษณะของการยอมรับและไม่ยอมรับดังตารางที่ 28

จากตารางที่ 28 พบว่าในกลุ่ม 1 มีลักษณะของการยอมรับสูงกว่าไม่ยอมรับในอัตราส่วนประมาณ 2 : 1 ซึ่งต่ำกว่าในเรื่องปุ๋ยเคมี ในกลุ่ม 2 มีลักษณะที่ตรงกันข้าม คือมีลักษณะของการยอมรับต่ำกว่าการไม่ยอมรับในอัตราส่วนประมาณ 1 : 1.9 ในกลุ่ม 3 ก็มีลักษณะของการยอมรับสูงกว่าลักษณะของการไม่ยอมรับใน

ตารางที่ 28 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา

ลักษณะการยอมรับ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	รวม
ยอมรับ	68.57 (48)	34.15 (28)	67.50 (54)	56.03 (130)
ไม่ยอมรับ	31.48 (22)	68.85 (54)	32.50 (26)	43.97 (102)
รวม	100.00 (70)	100.00 (82)	100.00 (80)	100.00 (232)

ข้อมูลทั้งหมด 232

อัตราส่วนที่ใกล้เคียงกับกลุ่ม 1 คือ ๘ : 1 และจากการทดสอบทางสถิติ²⁹ พบว่ากลุ่ม 1 และกลุ่ม 3 มีลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอมรับไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม 1 กับกลุ่ม 2 และกลุ่ม 2 กับกลุ่ม 3 แล้วปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งในลักษณะดังกล่าวนี้จึงกล่าวไม่ได้ว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรจะทำให้มีลักษณะการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนาสูงกว่าชาวนาที่ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร จากการที่ชาวนาในกลุ่ม 2 มีลักษณะของการยอมรับต่ำกว่าในกลุ่ม 1 และกลุ่ม 3 นั้น จากการศึกษารายละเอียดในเรื่องของการไม่ยอมรับพบว่ามีสาเหตุมาจากความไม่สนใจและเห็นว่าจะไม่ได้ประโยชน์อะไร (ดูตารางที่ 3) ซึ่งจะได้อภิปรายรายละเอียดในตอนท้ายบทต่อไป

ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจยังผลต่อลักษณะการยอมรับหรือไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนานั้น ปัจจัยประการแรกที่พิจารณาถึง คือ ลักษณะของชาวนาที่มีต่อการมองโลก (World View) ในแบบที่ใช้ความเชื่อประเพณีเป็นหลักในการตัดสินใจซึ่งผู้ศึกษาใช้เรียกทับศัพท์ว่าชาวนาแบบ Traditional และชาวนาในแบบที่ใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจการกระทำซึ่งเรียกว่าชาวนาแบบ Rational ในการศึกษาถึงลักษณะของชาวนาแบบ Traditional และ Rational กับลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอมรับโดยที่ยังไม่พิจารณาแยกออกมาเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้ผลดังตารางที่ 29

χ^2	กลุ่ม 1 และ 2	=	17.90	P = .001	d.f. = 1
χ^2	กลุ่ม 1 และ 3	=	.019	P = .005	d.f. = 1
χ^2	กลุ่ม 2 และ 3	=	18.02	P = .001	d.f. = 1

ตารางที่ 29 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามท่าทีของการมองโลกในแบบ Traditional และ Rational กับลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา

ลักษณะการยอมรับ	Traditional	Rational	รวม
ยอมรับ	50.00 (59)	60.22 (56)	54.50 (115)
ไม่ยอมรับ	50.00 (59)	39.78 (37)	45.50 (96)
รวม	100.00 (118)	100.00 (93)	100.00 (211)

ข้อมูลทั้งหมด 211

จากการพบว่าในกลุ่มของชาวนาที่เป็นแบบ Traditional นั้น ลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอมรับไม่มีลักษณะที่แตกต่างกันคิดเป็นอัตราส่วน 1 : 1 ส่วนในชาวนากลุ่มที่เป็นแบบ Rational นั้น ปรากฏว่ามีลักษณะของการยอมรับสูงกว่าการไม่ยอมรับในอัตราส่วนประมาณ 1.5 : 1 และเมื่อเปรียบเทียบในลักษณะของการยอมรับแล้วปรากฏว่าชาวนาที่เป็นแบบ Rational มีแนวโน้มที่จะมีการยอมรับที่สูงกว่าชาวนาในแบบ Traditional แต่ไม่มากนัก คือในชาวนาแบบที่เป็น Traditional มีการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนาร้อยละ 50

ชวานาแบบที่เป็น Rational มีการยอมรับคิดเป็นร้อยละ 60.2 ซึ่งลักษณะคล้ายตามข้อสันนิษฐานที่ว่าชวานาแบบ Rational มีลักษณะการยอมรับสูงกว่าชวานาแบบ Traditional ซึ่งต่างกับเรื่องปุ๋ยเคมีที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างสำคัญ

เมื่อพิจารณาถึงแบบของชวานาที่เป็น Traditional และ Rational โดยนำกลุ่มทั้ง 3 เข้ามาพิจารณาคูความสัมพันธ์ของลักษณะการยอมรับหรือไม่ยอมรับด้วยกัน จากตารางที่ 30 พบว่าในกลุ่ม 1 ชวานาแบบ Traditional มีการยอมรับที่สูงกว่าไม่ยอมรับในอัตราส่วนประมาณ 1.2 : 1 และในชวานาแบบ Rational ก็มีลักษณะของการยอมรับสูงกว่าไม่ยอมรับในอัตราส่วน 2.4 : 1 แสดงให้เห็นว่าในกลุ่ม 1 ชวานาที่เป็น Rational มีแนวโน้มในการยอมรับสูงกว่าชวานาในแบบ Traditional

ในกลุ่ม 2 นั้น มีลักษณะของการยอมรับน้อยกว่าลักษณะของการไม่ยอมรับต่างไปจากสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ในกลุ่ม 1 กล่าวคือ ชวานาที่เป็นแบบ Traditional ในกลุ่ม 2 นั้น มีลักษณะการยอมรับน้อยกว่าการไม่ยอมรับในอัตราส่วนประมาณ 1 : 2.2 และในกลุ่มของชวานาที่เป็นแบบ Rational ก็มีลักษณะการยอมรับต่ำกว่าการไม่ยอมรับในอัตราส่วน 1 : 1.6 ซึ่งใกล้เคียงกับลักษณะการยอมรับของชวานาในแบบ Traditional แต่ชวานาที่เป็นแบบ Rational มีแนวโน้มในการยอมรับสูงกว่าจากตัวเลขในตารางที่ 30 ชวานาที่เป็นแบบ Rational มีการยอมรับสูงกว่าประมาณร้อยละ 7.85

ในกลุ่ม 3 ชวานาแบบ Traditional มีลักษณะการยอมรับสูงกว่าการไม่ยอมรับในอัตราส่วนประมาณ 2.3 : 1 และชวานาแบบ Rational ก็มีลักษณะของการยอมรับสูงกว่าการไม่ยอมรับซึ่งไม่แตกต่างกับชวานาแบบ Traditional อย่างสำคัญ คือ มีอัตราส่วนประมาณ 2 : 1

จะเห็นได้ว่าเมื่อนำกลุ่มเข้ามาพิจารณาประกอบด้วยกันก็พบว่าทำให้อัตราส่วน

ตารางที่ 30 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและท่าทีของการมองโลกของชาวนา
ที่เป็นแบบ Traditional และ Rational กับลักษณะของการยอมรับหรือไม่
ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำงาน

ลักษณะการยอมรับ	กลุ่ม 1			กลุ่ม 2			กลุ่ม 3		
	Traditional	Rational	รวม	Traditional	Rational	รวม	Traditional	Rational	รวม
ยอมรับ	56.25 (18)	70.59 (24)	63.64 (42)	30.61 (15)	38.46 (10)	33.33 (25)	70.27 (26)	66.67 (22)	68.57 (48)
ไม่ยอมรับ	43.75 (14)	29.41 (10)	36.36 (24)	69.39 (34)	61.54 (16)	66.67 (50)	29.73 (11)	33.33 (11)	31.43 (22)
รวม	100.00 (32)	100.00 (34)	100.00 (66)	100.00 (49)	100.00 (26)	100.00 (75)	100.00 (37)	100.00 (33)	100.00 (70)

ของการยอมรับและไม่ยอมรับในหมู่ของชาวนาแบบ Traditional เปลี่ยนแปลงไป ส่วนในหมู่ของชาวนาแบบ Rational ไม่เปลี่ยนแปลงไปนักยกเว้นในกลุ่ม 2 ซึ่งมีลักษณะที่กลับกันกับเมื่อพิจารณาโดยมีการแยกกลุ่ม ๆ คือ มีลักษณะของการยอมรับน้อยกว่าการไม่ยอมรับ แต่ลักษณะเช่นนี้ก็ตรงกันกับลักษณะของการยอมรับในตารางที่ 28 ซึ่งมีลักษณะของการยอมรับน้อยกว่าการไม่ยอมรับเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนปีที่ชาวนายอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนาตั้งแต่เริ่มตนจนถึงระยะเวลาที่ทำการศึกษานั้น พบว่าระยะเวลาที่ใช้กันมานานที่สุดอยู่ในช่วงระยะเวลาเกี่ยวกับเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา คือ 7 - 8 ปี ในกลุ่ม 1 แต่มีจำนวนน้อยกว่าในเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมี จากตารางที่ 31 พบว่ามีชาวนาที่ใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนาอยู่เพียงร้อยละ 6.2 เท่านั้น ในเรื่องปุ๋ยเคมีมีอยู่ถึงร้อยละ 12.9 (ดูตารางที่ 15 ประกอบ) ในกลุ่ม 2 จำนวนปีที่ใช้มานานที่สุดอยู่ในระหว่าง 3 - 4 ปี ซึ่งน้อยกว่าในเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีที่ใช้มานานที่สุดในกลุ่ม 2 ในระหว่าง 5 - 6 ปี ในกลุ่ม 3 นั้น จำนวนปีที่ใช้พันธุ์ข้าวมานานที่สุดนั้นเท่ากับในเรื่องปุ๋ยเคมี คืออยู่ในระหว่าง 5 - 6 ปี แต่ในเรื่องพันธุ์ข้าวมีจำนวนน้อยกว่าเพียงร้อยละ 1.8 เท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงจำนวนปีที่ชาวนาใช้พันธุ์ข้าวสันป่าตองในการทำนากันมานานที่มีจำนวนมากที่สุด พบว่ามีลักษณะเหมือนกันในเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา คือ ในกลุ่ม 1 จะมีจำนวนผู้ที่ใช้นานาน 7 - 8 ปี มีจำนวนน้อยและค่อย ๆ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในระยะเวลา 5 - 6 ปี และมากที่สุดเป็นจำนวนชาวนาที่ใช้มานาน 3 - 4 ปี และลดน้อยลงในจำนวนผู้ที่ใช้นานาน 1 - 2 ปี ในกลุ่ม 2 มีจำนวนชาวนาใช้มากที่สุดในการชาวนาที่ใช้พันธุ์ข้าวมานานเพียง 1 - 2 ปี และกลุ่ม 3 มีจำนวนน้อยที่สุดในบรรดาชาวนาที่ใช้เวลานานที่สุด 5 - 6 ปี และเพิ่มมากขึ้นในบรรดาชาวนาที่ใช้พันธุ์ข้าวมานาน 3 - 4 ปี มีอยู่ร้อยละ 25.9 และมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาชาวนาที่เพิ่งใช้พันธุ์ข้าวมาเพียง 1 - 2 ปี เท่านั้น คือ มีถึงร้อยละ 72.2

ตารางที่ 31 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่ยอมรับการให้พันธุ์ข้าว
เหนียวสันป่าคองในการทำนา จำแนกตามกลุ่มและจำนวนปี
ที่ใช้จนถึงปัจจุบัน

จำนวนปีที่ใช้จนถึงปัจจุบัน	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	รวม
1 - 2 ปี	22.92 (11)	67.86 (19)	72.22 (39)	53.08 (69)
3 - 4 ปี	56.25 (27)	32.14 (9)	25.93 (14)	38.46 (50)
5 - 6 ปี	14.58 (7)	-	1.85 (1)	6.15 (8)
7 - 8 ปี	6.25 (3)	-	-	2.31 (3)
รวม	100.00 (48)	100.00 (28)	100.00 (54)	100.00 (130)

จากการศึกษาดังกล่าวจะพบว่าคนที่ชวานาได้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร มีการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองได้เร็วและเป็นเวลานานกว่าชวานาที่ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร หลักฐานที่อาจสนับสนุนว่ากลุ่มเกษตรกรมีส่วนช่วยให้เกิดการยอมรับที่เร็วและนานกว่าก็คือ การศึกษาเปรียบเทียบจำนวนปีที่ชวานาในกลุ่ม 1 ได้ใช้ปุ๋ยเคมีมาจนถึงปัจจุบัน ปรากฏว่าทั้งหมดหรือร้อยละ 100 ชวานาในกลุ่มนี้ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวภายหลังจากที่ได้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแล้วทั้งสิ้น สำหรับชวานาในกลุ่ม 2 ซึ่งอยู่ในชุมชนเดียวกันกับกลุ่ม 1 ที่มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรขึ้นนั้นพบว่าจำนวนปีที่ชวานาในกลุ่มนี้ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนามีระยะเวลาน้อยกว่าจำนวนปีที่ได้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรขึ้นมา ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเกษตรกรมีส่วนในการก่อให้เกิดการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา แม้ว่าในระยะแรกที่จัดตั้งขึ้นจะไม่ก่อให้เกิดการยอมรับมากนัก แต่ในระยะเวลาดอกมาก็มีการยอมรับที่สูงขึ้น ซึ่งเมื่อศึกษาพิจารณาถึงรายละเอียดในเรื่องการยอมรับแล้วพบว่ายอมรับเนื่องจากการได้รับคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตร คือ เกษตรอำเภอบุเข็งเข้ามาดำเนินการจัดตั้งกลุ่มและเป็นที่ปรึกษาของกลุ่มกับคำแนะนำของบรรดาเพื่อนสมาชิกด้วยกันมีอยู่ถึงร้อยละ 70.8 และในกลุ่ม 2 ก็ยังมีลักษณะดังกล่าวร้อยละ 57.1 ทำให้อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มเกษตรกรมีส่วนช่วยให้เกิดการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวขึ้น สำหรับสาเหตุหรือผู้ที่มิมีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวขึ้น จะได้ออกไปถึงรายละเอียดในตอนท้ายบทความต่อไป

ปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจยังผลให้เกิดลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา ผู้ศึกษาได้พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับอายุกับลักษณะของการยอมรับและไม่ยอมรับเป็นประการแรก โดยได้แยกพิจารณาระดับอายุออกเป็น 3 ระดับ คือ ต่ำกว่า 35 ปี ลงมา 36 - 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป เช่นเดียวกับเรื่องการยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา ซึ่งจากการศึกษาได้ผลดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามกลุ่ม และระดับอายุกับลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอมรับการใช้พื้นที่ชาวเหนียวสันป่าตองในการทำนา

ระดับอายุ	กลุ่ม 1			กลุ่ม 2			กลุ่ม 3		
	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม
ต่ำกว่า 35 ปี	57.14 (4)	42.86 (3)	100.00 (7)	33.33 (8)	66.67 (16)	100.00 (24)	60.00 (18)	40.00 (12)	100.00 (30)
36 - 50 ปี	77.42 (24)	22.58 (7)	100.00 (31)	37.50 (12)	62.50 (20)	100.00 (32)	55.56 (15)	44.44 (12)	100.00 (27)
51 ปีขึ้นไป	62.50 (20)	37.50 (12)	100.00 (32)	30.77 (8)	69.23 (18)	100.00 (26)	91.30 (21)	8.70 (2)	100.00 (23)
รวม	68.57 (46)	31.43 (22)	100.00 (70)	34.15 (28)	68.85 (54)	100.00 (82)	67.50 (54)	32.50 (26)	100.00 (80)

ข้อมูลทั้งหมด 232

จากตารางที่ 32 พบว่าในกลุ่ม 1 นั้น ชาวนาที่อยู่ในวัยหนุ่มมีลักษณะของการยอมรับสูงกว่าไม่ยอมรับในอัตราส่วน 1.3 : 1 ชาวนาที่อยู่ในกลุ่มอายุวัยผู้ใหญ่ คือ ชาวนาที่มีอายุระหว่าง 36 - 50 ปี มีลักษณะการยอมรับที่สูงกว่าการไม่ยอมรับในอัตราส่วน 3.4 : 1 และในกลุ่มอายุวัย 51 ปี ขึ้นไป หรือสูงอายุนั้นก็ยังคงมีลักษณะของการยอมรับสูงกว่าไม่ยอมรับแต่มีอัตราส่วนที่ลดลงใกล้เคียงในบรรดาชาวนาที่อยู่ในวัยหนุ่ม คือ มีอัตราส่วนประมาณ 1.6 : 1 โดยสรุปชาวนาในกลุ่ม 1 ทุกกลุ่มอายุมีลักษณะของการยอมรับสูงกว่าการไม่ยอมรับ และมีแนวโน้มของการยอมรับสูงในบรรดาชาวนาที่มีอายุในระหว่าง 36 - 50 ปี หรืออยู่ในวัยกลางคนนั่นเอง

ในกลุ่ม 2 นั้นทุกกลุ่มอายุมีลักษณะของการยอมรับต่ำกว่าไม่ยอมรับทั้งสิ้นคือในบรรดาชาวนาที่อายุอยู่ในวัยหนุ่มมีอัตราส่วนในการยอมรับต่ำกว่าการไม่ยอมรับในอัตราส่วน 1 : 2 ชาวนาที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่มีลักษณะดังกล่าวในอัตราส่วน 1 : 1.6 และในชาวนาที่อยู่ในวัยสูงอายุก็นับว่ามีลักษณะดังกล่าวในอัตราส่วน 1 : 2.2 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันทั้ง 3 กลุ่ม อายุก็พบว่าในกลุ่มอายุวัยกลางคนมีลักษณะการยอมรับสูงกว่าในกลุ่มอายุอื่น ๆ เช่นเดียวกันกับส่วนกลุ่มอายุวัยหนุ่มและกลุ่มอายุวัยสูงอายุมีจำนวนใกล้เคียงกันมีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่ม 1

ในกลุ่มที่ 3 ในบรรดาชาวนาที่มีอายุอยู่ในวัยหนุ่มมีลักษณะการยอมรับสูงกว่าการไม่ยอมรับในอัตราส่วน 1.5 : 1 ในกลุ่มอายุที่อยู่ในวัยกลางคน คือ 36 - 50 ปี นั้นมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันคือมีอัตราส่วนประมาณ 1.3 : 1 และเมื่อเปรียบเทียบกับชาวนาที่อยู่ในวัยสูงอายุปรากฏว่ามีลักษณะการยอมรับในอัตราที่สูงกว่าในกลุ่มอายุอื่น ๆ คือ มีอัตราส่วน 10.5 : 1 ซึ่งสูงที่สุดในบรรดา 3 กลุ่ม ด้วยกัน

โดยสรุปชาวนาที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ คือ 36 - 50 ปี มีแนวโน้มในการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวที่สูงกว่าในกลุ่มอายุที่อยู่ในวัยหนุ่ม หรือวัยสูงอายุยกเว้นในกลุ่ม 3 ที่ชาวนาอยู่ในวัยสูงอายุ ซึ่งมีลักษณะการยอมรับที่สูงกว่าในกลุ่มอายุอื่น ๆ จากการพิจารณา

รายละเอียดของความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับกับผู้มีอิทธิพลต่อการก่อให้เกิดการยอมรับของชานาในวัยสูงอายุของกลุ่ม 3 ปรากฏว่าเกิดขึ้นเนื่องจากเพื่อนบ้านให้คำแนะนำสูงสุดร้อยละ 33.3 เกิดจากความคิดของตนเองรองลงมาร้อยละ 23.8 และจากสมาชิกกลุ่มหน่วยพัฒนาที่ดินแนะนำอีกร้อยละ 23.8 เท่ากัน และเกิดจากคำแนะนำของผู้ใหญ่และเจ้าหน้าที่เกษตรอีก ร้อยละ 9.5 ของแต่ละสาเหตุ ซึ่งไม่อาจสรุปลงไปแน่นอนได้ว่า การที่ชานาในวัยสูงอายุของกลุ่ม 3 มีอัตราการยอมรับสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั้น เนื่องมาจากสาเหตุอะไร เพราะมีลักษณะของสาเหตุที่ทำให้ยอมรับในลักษณะต่าง ๆ ที่มีจำนวนใกล้เคียงกัน

ปัจจัยประการต่อไปที่จะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ต่อการยอมรับพันธุ์ชาใหม่ก็คือ ขนาดของสมาชิกในครัวเรือน เพื่อที่จะศึกษาว่าครัวเรือนที่มีขนาดสมาชิกแตกต่างกันจะมีลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอมรับที่แตกต่างกันหรือไม่ โดยแบ่งครัวเรือนออกเป็น 3 ขนาด เช่นเดียวกับเรื่องปุ๋ยเคมีที่กล่าวถึงในบทที่ 3 จากการศึกษาโดยที่ยังไม่นำกลุ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับโคลดลิ่งตารางที่ 33

จากตารางที่ 33 จะพบว่าในครัวเรือนขนาดเล็กและปานกลางมีลักษณะของการยอมรับและไม่ยอมรับที่ไม่แตกต่างกันนัก แต่ในครัวเรือนขนาดใหญ่มีลักษณะของการยอมรับที่สูงกว่าการไม่ยอมรับในอัตราส่วน 2 : 1 ครัวเรือนขนาดเล็กมีอัตราส่วนดังกล่าว 1 : 1.1 ครัวเรือน ขนาดปานกลางมีลักษณะการยอมรับต่ำกว่าไม่ยอมรับในอัตราส่วน 1.1 : 1 แสดงให้เห็นแนวโน้มที่ว่าครัวเรือนขนาดใหญ่มีลักษณะของการยอมรับที่สูงกว่าครัวเรือนขนาดเล็กและปานกลาง

ตารางที่ 33 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามขนาดของสมาชิกในครัวเรือนกับลักษณะการยอมรับหรือไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา

ขนาดสมาชิกในครัวเรือน	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม
1 - 4 คน	45.83 (22)	54.17 (26)	100.00 (48)
5 - 7 คน	51.06 (48)	48.94 (46)	100.00 (94)
8 คนขึ้นไป	66.67 (60)	33.33 (30)	100.00 (90)
รวม	56.03 (130)	43.97 (102)	100.00 (232)

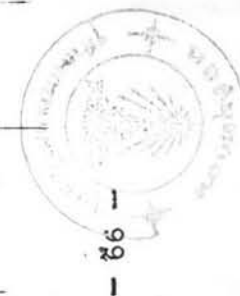
ข้อมูลทั้งหมด 232

เมื่อนำกลุ่มเข้ามาพิจารณาคุณลักษณะของการยอมรับและไม่ยอมรับด้วยเพื่อจะดูว่าชวานาในแต่ละกลุ่มมีลักษณะของการยอมรับที่แตกต่างกันหรือไม่ จากการศึกษาโดยคลังตารางที่ 34 ซึ่งพบว่าในกลุ่ม 1 คริวเรือนขนาดเล็กมีลักษณะการยอมรับสูงกว่าไม่ยอมรับเล็กน้อยในอัตราส่วนประมาณ 1.6 : 1 คริวเรือนขนาดกลางที่มีสมาชิกระหว่าง 5 - 7 คน มีลักษณะของการไม่ยอมรับที่ไม่แตกต่างกันกับคริวเรือนขนาดเล็ก คือ มีลักษณะการยอมรับสูงกว่าไม่ยอมรับในอัตราส่วน 1.7 : 1 สำหรับคริวเรือนขนาดใหญ่มีลักษณะการยอมรับสูงกว่าคริวเรือนทั้ง 2 ขนาดดังกล่าวมาแล้วอย่างเห็นได้ชัด คือ มีอัตราส่วนของการยอมรับต่อไม่ยอมรับถึง 3.5 : 1 ในกลุ่ม 2 คริวเรือนทุกขนาดมีลักษณะการยอมรับต่ำกว่าการไม่ยอมรับเช่นเคย เนื่องจากได้กล่าวไว้ในตารางที่ 28 แล้ว ในคริวเรือนขนาดเล็กมีลักษณะการยอมรับต่อการไม่ยอมรับคิดเป็นอัตราส่วน 1 : 3.7 คริวเรือนขนาดกลาง 1 : 1.8 และคริวเรือนขนาดใหญ่มีลักษณะการยอมรับต่อไม่ยอมรับในอัตราส่วน 1 : 1.4 ซึ่งใกล้เคียงกับคริวเรือนขนาดกลางแต่มีแนวโน้มที่จะมีการยอมรับที่สูงกว่าแต่ไม่แตกต่างกันมากเท่ากับชวานาในกลุ่ม 1

ในกลุ่มที่ 3 คริวเรือนทุกขนาดมีลักษณะของการยอมรับสูงกว่าลักษณะของการไม่ยอมรับ ในคริวเรือนขนาดเล็กมีอัตราส่วนของการยอมรับต่อไม่ยอมรับประมาณ 1.6 : 1 ซึ่งเท่ากับลักษณะของการยอมรับของชวานาที่มีขนาดสมาชิกในคริวเรือนย่อยของกลุ่ม 1 ในบรรดาชวานาที่มีขนาดสมาชิกในคริวเรือนปานกลาง คือ 5 - 7 คน ของกลุ่ม 3 ปรากฏว่ามีลักษณะของการยอมรับลดลงกว่าคริวเรือนขนาดเล็กบ้างแต่ไม่มากนัก คือ มีอัตราส่วนของชวานาที่ยอมรับกับไม่ยอมรับประมาณ 1.3 : 1 แต่ในคริวเรือนขนาดใหญ่คงมีลักษณะการยอมรับที่สูงและแตกต่างกับคริวเรือนขนาดอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือมีอัตราส่วนของการยอมรับต่อไม่ยอมรับ 3.8 : 1

ตารางที่ 34 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและขนาดของสมาชิกในครัวเรือนกับลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา

ขนาดสมาชิก ในครัวเรือน	กลุ่ม 1			กลุ่ม 2			กลุ่ม 3		
	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม
1 - 4 คน	62.50 (10)	37.50 (6)	100.00 (16)	21.05 (4)	78.95 (15)	100.00 (19)	61.54 (8)	38.46 (5)	100.00 (13)
5 - 7 คน	62.96 (17)	37.04 (10)	100.00 (27)	35.30 (12)	64.70 (22)	100.00 (34)	57.58 (19)	42.42 (14)	100.00 (33)
8 คนขึ้นไป	77.78 (21)	22.22 (6)	100.00 (27)	41.38 (12)	58.62 (17)	100.00 (29)	79.41 (27)	20.59 (7)	100.00 (34)
รวม	68.57 (48)	31.43 (22)	100.00 (70)	34.15 (28)	68.85 (54)	100.00 (82)	67.50 (54)	32.50 (26)	100.00 (80)

โดยสรุปแล้วครว้เรือนที่มีขนาดสมาชิกมากตั้งแต่ 8 คนขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นครว้เรือนขนาดใหญ่ก็มีลักษณะของการยอมรับที่มีแนวโน้มที่สูงกว่าครว้เรือนขนาดเล็ก โดยเฉพาะในกลุ่ม 1 และกลุ่ม 3 สำหรับกลุ่ม 2 นั้นมองไม่เห็นชัดนัก ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอมรับของขนาดครว้เรือนในแต่ละกลุ่มไม่ได้แตกต่างกันอย่างสำคัญ อาจกล่าวได้ว่าในเรื่องขนาดครว้เรือนนั้นกลุ่มไม่ได้ก่อให้เกิดลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอมรับที่แตกต่างกันเลย

ปัจจัยที่จะพิจารณาต่อไปว่ามีผลต่อลักษณะของการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้พื้นที่ชาวเหนียวสันป่าตองในการทำนา คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจซึ่งใช้ขนาดที่ดินที่ทำนาเป็นหลักในการพิจารณาโดยแบ่งขนาดที่ดินออกเป็น 3 ระดับ คือ ขนาดเล็ก คือผู้ที่มีขนาดที่นาต่ำกว่า 10 ไร่ลงไป ขนาดปานกลางหมายถึงชาวนาที่มีที่นาระหว่าง 11 - 30 ไร่ และขนาดใหญ่ตั้งแต่ 31 ไร่ขึ้นไป เช่นเกี่ยวกับการพิจารณาในเรื่องปุ๋ยเคมี ทั้งนี้โดยไม่คำนึงว่าที่นาจะเป็นเจ้าของเองหรือเช่าผู้อื่นทำ จากการศึกษาโดยลงตารางที่ 35

จากตารางพบว่าในกลุ่ม 1 ชาวนาที่มีขนาดที่ดินทุกระดับมีลักษณะการยอมรับสูงกว่าการไม่ยอมรับทั้งสิ้น กล่าวคือมีอัตราส่วนของการยอมรับต่อไม่ยอมรับที่ใกล้เคียงกันในบรรดาชาวนาที่มีขนาดที่ดินน้อย และปานกลาง (คือระหว่าง 1 - 10 ไร่ กับ 11 - 30 ไร่) โดยชาวนาที่มีขนาดที่ดินน้อยมีอัตราส่วนของการยอมรับต่อไม่ยอมรับ 2.5 : 1 ของชาวนาที่มีขนาดที่ดินปานกลาง 2.4 : 1 ส่วนชาวนาที่มีที่ดินขนาดใหญ่มีอัตราส่วนของการยอมรับต่อไม่ยอมรับต่ำกว่าชาวนาที่มีขนาดเนื้อที่ถือครองปานกลาง และน้อย คือมีอยู่เพียง 1.5 : 1 เท่านั้น

ในกลุ่ม 2 ปรากฏว่าชาวนาที่มีขนาดที่ดินทุกขนาดมีการยอมรับต่ำกว่าการไม่ยอมรับเหมือนกันและมีอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกันหมดทุกขนาด คือ ชาวนาที่มีขนาดที่ดินน้อยมีอัตราส่วนของการยอมรับต่อไม่ยอมรับเป็น 1 : 2 ชาวนาที่มีขนาดที่ดินปานกลาง 1 : 1.1 และชาวนาที่มีขนาดที่ดินมากมีอัตราส่วนดังกล่าวอยู่ 1 : 1.4 ซึ่งใกล้เคียงกันมาก

ตารางที่ 35 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและขนาดที่ดินที่ใช้ในการทำนา กับ
ลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา

ขนาดของที่ดิน ใช้ในการทำนา	กลุ่ม 1			กลุ่ม 2			กลุ่ม 3		
	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม
1 - 10 ไร่	71.43 (10)	28.57 (4)	100.00 (14)	33.33 (12)	66.67 (24)	100.00 (36)	55.17 (16)	44.83 (13)	100.00 (29)
11 - 30 ไร่	71.05 (27)	28.95 (11)	100.00 (38)	32.35 (11)	67.65 (23)	100.00 (34)	71.43 (30)	28.57 (12)	100.00 (42)
31 ไร่ขึ้นไป	61.11 (11)	38.89 (7)	100.00 (18)	41.67 (5)	58.33 (7)	100.00 (12)	88.89 (8)	11.11 (1)	100.00 (9)
รวม	68.57 (48)	31.43 (22)	100.00 (70)	34.15 (28)	68.85 (54)	100.00 (82)	67.50 (54)	32.50 (26)	100.00 (80)

ในกลุ่ม 3 ชาวนาที่มีขนาดเนื้อที่ตลอดจนทุกขนาดคงมีลักษณะการยอมรับสูงกว่าลักษณะของการไม่ยอมรับเช่นเดียวกับกลุ่ม 1 แต่มีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับกลุ่ม 1 ตรงที่ว่าชาวนาที่มีขนาดที่ดินมากขึ้นมีลักษณะของการยอมรับต่อไม่ยอมรับในอัตราส่วนที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด คือ ชาวนาในกลุ่ม 3 ที่มีขนาดเนื้อที่ตลอดจนในการทำนาต่ำกว่า 10 ไร่ มีลักษณะการยอมรับต่อการไม่ยอมรับ 1.2 : 1 ชาวนาที่มีขนาดที่นาปานกลางมีลักษณะดังกล่าว 2.5 : 1 และในชาวนาที่มีขนาดที่ดินมาก คือ สูงกว่า 31 ไร่ขึ้นไป มีอัตราส่วนของการยอมรับต่อไม่ยอมรับสูงสุด คือ 8 : 1

ในลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 ลักษณะของการยอมรับต่อไม่ยอมรับไม่มีความแตกต่างกันอย่างสำคัญ ในชาวนาที่มีขนาดที่ดินทุกขนาดแต่ในกลุ่ม 3 ขนาดที่ดินที่มากมีแนวโน้มที่ก่อให้เกิดการยอมรับที่สูงกว่าการไม่ยอมรับมากกว่าชาวนาที่มีขนาดที่ดินในลักษณะอื่น ๆ

ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่จะพิจารณาถึงคือลักษณะการได้รับน้ำจากคลองชลประทานของที่นา เพื่อจะศึกษาว่าชาวนาที่มีที่นาซึ่งได้รับน้ำจากคลองชลประทานกับชาวนาที่มีที่นาอยู่นอกเขตการส่งน้ำของคลองชลประทานจะมีลักษณะของการยอมรับต่อการไม่ยอมรับแตกต่างกันหรือไม่ จากการวิเคราะห์ตัวเลขได้ผลดังตารางที่ 36

ในกลุ่ม 1 พบว่าชาวนาที่ไม่มีที่นาซึ่งได้รับน้ำจากคลองชลประทานมีการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนายน้อยกว่าลักษณะของการไม่ยอมรับคิดเป็นอัตราส่วนประมาณ 1 : 1.6 แต่ในบรรดาชาวนาที่มีที่นาซึ่งได้รับน้ำจากคลองชลประทานนั้น ไม่ว่าจะ เป็นกรณีที่ได้รับน้ำในที่ดินทั้งหมดหรือได้รับน้ำแต่เพียงในที่ดินบางส่วนนั้น มีลักษณะของการยอมรับทั้งหมดหรือร้อยละ 100 ของชาวนาที่มีที่นา ซึ่งได้รับน้ำจากคลองชลประทานมีการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองทั้งหมด

ตารางที่ 36 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามกลุ่มและลักษณะที่หน้าที่ได้รับน้ำจากคลองชลประทาน กับลักษณะของการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้พื้นที่ขั้วเหนือยวสันป่าตองในการทำนา

ลักษณะการได้รับน้ำ	กลุ่ม 1			กลุ่ม 2			กลุ่ม 3		
	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม
ไม่ได้รับเลย	37.14 (13)	62.86 (22)	100.00 (35)	20.34 (12)	79.66 (47)	100.00 (59)	62.90 (39)	37.10 (23)	100.00 (62)
ได้รับในหน้าทั้งหมด	100.00 (24)	-	100.00 (24)	64.71 (11)	35.29 (6)	100.00 (17)	87.50 (7)	12.50 (1)	100.00 (8)
ได้รับในหน้าเพียง- บางส่วน	100.00 (11)	-	100.00 (11)	83.33 (5)	16.67 (1)	100.00 (6)	80.00 (8)	20.00 (2)	100.00 (10)
รวม	68.57 (48)	31.43 (22)	100.00 (70)	34.15 (28)	68.85 (54)	100.00 (82)	67.50 (54)	32.50 (26)	100.00 (80)

ในกลุ่ม 2 ชาวนาที่มีต้นาอยู่นอกเขตการส่งน้ำของคลองชลประทานมีลักษณะการยอมรับน้อยกว่าการไม่ยอมรับในอัตราส่วนประมาณ 1 : 3.9 ส่วนชาวนาที่มีต้นาอยู่ในเขตการส่งน้ำของคลองชลประทานมีลักษณะการยอมรับที่สูงกว่าการไม่ยอมรับ กล่าวคือชาวนาที่มีต้นาซึ่งได้รับน้ำจากคลองชลประทานทั้งหมดมีลักษณะการยอมรับต่อการไม่ยอมรับคิดเป็นอัตราส่วน 1.8 : 1 และชาวนาที่มีต้นาซึ่งได้รับน้ำจากคลองชลประทานเพียงบางส่วนมีลักษณะการยอมรับสูงกว่าการไม่ยอมรับเป็นอัตราส่วน 5 : 1

ในกลุ่ม 3 ชาวนาที่มีต้นาซึ่งได้รับน้ำหรือไม่ได้รับน้ำจากคลองชลประทานก็มีลักษณะการยอมรับสูงกว่าลักษณะของการไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนาเหมือนกัน หากแต่ชาวนาที่มีต้นาซึ่งได้รับน้ำจากคลองชลประทานนั้นมีลักษณะการยอมรับเป็นอัตราส่วนที่สูงกว่า กล่าวคือผู้ที่มีต้นาซึ่งได้รับน้ำจากคลองชลประทานทั้งหมดมีอัตราส่วนของการยอมรับต่อการไม่ยอมรับเป็น 7 : 1 ชาวนาที่มีต้นาซึ่งได้รับน้ำจากคลองชลประทานเพียงบางส่วน มีอัตราส่วนดังกล่าว 4 : 1 ส่วนชาวนาที่มีต้นาอยู่นอกเขต คือ ไม่ได้รับน้ำเลยนั้นมีอัตราส่วนของการยอมรับต่อการไม่ยอมรับประมาณ 1.6 : 1

ในเรื่องการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวนี้ในทุกกลุ่มพบว่าชาวนาที่มีขนาดที่นาซึ่งอยู่ในเขตที่ได้รับน้ำจากคลองชลประทานนั้นจะมีลักษณะการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวที่สูงกว่าการไม่ยอมรับเหมือนกันหมด และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของการยอมรับในทุก ๆ กลุ่มแล้วพบว่าในกลุ่ม 1 ชาวนาที่มีต้นาซึ่งได้รับน้ำจากคลองชลประทานมีการยอมรับสูงสุด คือ ยอมรับทั้งหมด ซึ่งแสดงว่าการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีส่วนช่วยให้ชาวนาเหล่านี้มีการยอมรับสูงกว่าในกลุ่มอื่น จากการพิจารณาถึงรายละเอียดของชาวนาที่ได้รับน้ำจากคลองชลประทาน และมีการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองกับการยอมรับที่เกิดจากคำแนะนำของบุคคลหรือสื่อมวลชนนั้น พบว่าร้อยละ 57.5 ยอมรับเพราะคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตรกรและสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

ซึ่งสูงที่สุดรองลงไปเป็นการได้รับคำแนะนำจากกำนันผู้ใหญ่บ้านร้อยละ 31.4 และมาจากสาเหตุที่เกิดจากความคิดของตนเองที่เห็นว่าโคประโยชน์เพียงร้อยละ 5.7 เท่านั้น นอกนั้นเป็นสาเหตุอื่น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรที่ก่อให้เกิดการยอมรับสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ในปัจจัยสุดท้ายที่จะพิจารณา คือ เรื่องของทัศนคติที่ชาวเขามีต่อการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา ผู้ศึกษาได้สอบถามถึงทัศนคติโดยให้ชาวนาที่เลือกเป็นตัวอย่างแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อข้อความที่กำหนดขึ้นว่า "พันธุ์ข้าวเก่าสู่พันธุ์ข้าวใหม่ที่ปรับปรุงไม่ได้" ผู้ศึกษาได้กำหนดคำตอบในเรื่องนี้เป็น 3 แบบด้วยกัน คือ "เห็นด้วย" "ไม่เห็นด้วย" และ "ไม่แน่ใจ" ซึ่งจากการพิจารณาโดยไม่นำกลุ่มเข้ามาเปรียบเทียบดังตารางที่ 37

ตารางที่ 37 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามทัศนคติต่อการเห็นผลดีของพันธุ์ข้าวใหม่กับลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา

ลักษณะการยอมรับ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	รวม
ยอมรับ	64.16 (111)	47.06 (8)	26.19 (11)	56.03 (130)
ไม่ยอมรับ	35.84 (62)	52.94 (9)	73.81 (31)	43.97 (102)
รวม	100.00 (173)	100.00 (17)	100.00 (42)	100.00 (232)

ข้อมูลทั้งหมด 232

จากตารางที่ 37 พบว่าในบรรดาชวานาที่มีทัศนคติแบบเห็นด้วยมีลักษณะของการยอมรับสูงกว่าการไม่ยอมรับคิดเป็นอัตราส่วนประมาณ 1.8 : 1 ในบรรดาชวานาที่มีทัศนคติแบบไม่เห็นด้วยมีลักษณะของการยอมรับที่ต่ำกว่าการไม่ยอมรับแต่ไม่มากนัก ซึ่งเมื่อคิดเป็นอัตราส่วนของการยอมรับต่อไม่ยอมรับจะมีเพียง 1 : 1.1 ซึ่งไม่แตกต่างกัน ส่วนชวานาที่มีทัศนคติในแบบไม่แน่ใจว่าพันธุ์ชาวเกาหรือพันธุ์ชาวพื้นบ้านที่ใดกันอยู่จะดีกว่าพันธุ์ชาวใหม่หรือไม่นั้นปรากฏว่ามีลักษณะของการยอมรับน้อยกว่าการไม่ยอมรับเป็นอัตราส่วนประมาณ 2.8 : 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีทัศนคติแบบไม่แน่ใจมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะของการไม่ยอมรับที่สูงกว่าลักษณะของการยอมรับในบรรดาชวานาที่มีทัศนคติแบบเห็นด้วยก็เป็นไปตามหลักความจริงที่ว่าเมื่อเห็นด้วยก็มีการยอมรับที่สูง แต่ชวานาที่มีทัศนคติแบบที่ไม่เห็นด้วยพบว่าไม่มีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างสำคัญ แต่ก็มีแนวโน้มไปในทางที่คล้อยตามทัศนคติหรือความเชื่อของตนเอง คือ มีลักษณะการไม่ยอมรับสูงกว่าลักษณะของการยอมรับ

เมื่อนำกลุ่มเข้ามาพิจารณาประกอบด้วยจากตารางที่ 38 พบว่าในกลุ่ม 1 ชวานาที่มีทัศนคติแบบเห็นด้วยมีลักษณะการยอมรับสูงกว่าไม่ยอมรับในอัตราส่วนประมาณ 2.7 : 1 ชวานาที่มีทัศนคติแบบไม่แน่ใจมีลักษณะของการยอมรับน้อยกว่าการไม่ยอมรับเป็นอัตราส่วนประมาณ 1 : 3 ซึ่งสอดคล้องกับตารางที่ 37 แต่พอมาพิจารณาถึงชวานาที่มีทัศนคติแบบไม่เห็นด้วยปรากฏว่ามีอยู่ทั้งหมด 2 ราย และมีลักษณะการยอมรับทั้งหมด ซึ่งตรงกันข้ามกับตารางที่ 38 จากการพิจารณารายละเอียดของการที่ยอมรับปรากฏว่าชวานาทั้ง 2 รายนี้ ยอมรับเพราะเพื่อนที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแนะนำซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมีผลต่อการยอมรับในกานวัตฤแต่ในคานจิตใจยังคงมีอยู่เช่นเดิม

ในกลุ่ม 2 ชวานาที่มีทัศนคติทั้ง 3 แบบ มีลักษณะการยอมรับน้อยกว่าการไม่ยอมรับทั้งสิ้น และในบรรดาผู้ที่ยอมรับก็ปรากฏว่าชวานาที่มีทัศนคติแบบเห็นด้วยมีลักษณะการยอมรับสูงสุด อัตราส่วนของชวานาที่ยอมรับต่อไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ชาว

ตารางที่ 38 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มและทัศนคติที่มีต่อเรื่องการใช้พันธุ์ข้าวใหม่ กับลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา

ทัศนคติ	กลุ่ม 1			กลุ่ม 2			กลุ่ม 3		
	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ	รวม
เห็นด้วย	73.33 (44)	26.67 (16)	100.00 (60)	46.30 (25)	53.70 (29)	100.00 (54)	71.19 (42)	28.81 (17)	100.00 (59)
ไม่เห็นด้วย	100.00 (2)	-	100.00 (2)	22.22 (2)	77.78 (7)	100.00 (9)	66.67 (4)	33.33 (2)	100.00 (6)
ไม่แน่ใจ	25.00 (2)	75.00 (6)	100.00 (8)	5.26 (1)	94.74 (19)	100.00 (19)	53.33 (8)	46.67 (7)	100.00 (15)
รวม	68.57 (48)	31.43 (22)	100.00 (70)	34.15 (28)	68.85 (54)	100.00 (82)	67.50 (54)	32.50 (26)	100.00 (80)

ข้อมูลทั้งหมด 232

เหนียวสันป่าตองในหมู่วางานาที่มีทัศนคติแบบเห็นด้วยมีอยู่ 1 : 1.1 ซึ่งไม่แตกต่างกันอย่างสำคัญ ในหมู่วางานาที่มีทัศนคติแบบไม่เห็นด้วยมีอยู่สูงขึ้นเป็น 1 : 3.5 และในวางานาที่มีทัศนคติแบบไม่แน่ใจมีอัตราส่วนดังกล่าว 1 : 18 ซึ่งสูงสุด

ในกลุ่ม 3 วางานาที่มีทัศนคติแบบต่าง ๆ มีลักษณะของการยอมรับสูงกว่าการไม่ยอมรับ และสูงสุดในวางานาที่มีทัศนคติแบบเห็นด้วยร้อยละ 71.1 สำหรับอัตราส่วนของการยอมรับต่อการไม่ยอมรับในหมู่วางานาที่มีทัศนคติแบบเห็นด้วยมีอยู่ 2.5 : 1 ในหมู่วางานาที่มีทัศนคติแบบไม่เห็นด้วยมีอัตราส่วนดังกล่าว 2 : 1 ซึ่งตรงกันข้ามกับตารางที่ 37 และวางานาที่มีทัศนคติแบบไม่แน่ใจมีลักษณะของการยอมรับใกล้เคียงกับลักษณะของการไม่ยอมรับ คือ มีอัตราส่วน 1.1 : 1

จากการที่นำกลุ่มเข้ามาพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอมรับการใช้ทัศนคติชาวเหนียวสันป่าตองในการทำนานั้น พบว่ามีความแตกต่างกัน กลุ่ม 1 วางานาที่มีทัศนคติแบบเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยนั้นมีแนวโน้มในการยอมรับสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด กลุ่ม 2 มีลักษณะลดน้อยลง ซึ่งก็แสดงว่ากลุ่มมีส่วนช่วยทำให้วางานาเกิดมีลักษณะของการยอมรับมากขึ้น แต่ไม่สามารถจะเปลี่ยนทัศนคติอันเป็นเรื่องภายในจิตใจที่วางานาเคยเชื่อมาก่อนได้ กลุ่มเกษตรกรมีส่วนช่วยการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมเท่านั้น

ในการพิจารณาถึงสาเหตุของการไม่ยอมรับการใช้ทัศนคติชาวเหนียวสันป่าตองในการทำนานั้น จากตารางที่ 39 พบว่า สาเหตุที่ไม่ยอมรับสูงสุดในกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 นั้น เนื่องมาจากไม่ได้ประโยชน์อะไรถึงร้อยละ 63.6 ในกลุ่ม 1 และร้อยละ 50 ในกลุ่ม 2 จากการวิเคราะห์รายละเอียดคำตอบส่วนใหญ่เนื่องมาจากชาวพื้นถิ่นเมื่อดึกแล้วนอนแล้วตื่นและเหนียว เวลาปฏิบัติงานคิดมีอย่างง่าย และมีสร้อยสูที่พันข้อมือไม่ได้ จากการพิจารณาความสัมพันธ์กับลำดับขั้นในการทดลองพบว่ากลุ่ม 1 ชาว นาร้อยละ 50 ซึ่งสูงสุดที่ทดลองแล้วและเห็นว่าไม่ได้ผลจริงเนื่องมาจากสาเหตุ

ตารางที่ 39 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ยอมรับการใช้พันธู์ชาว
เหนียวสันป่าตองในการทำนา จำแนกตามกลุ่มและสาเหตุของการไม่ยอมรับ

สาเหตุที่ไม่ยอมรับ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	รวม
ขาดเงินทุน	-	3.70 (2)	3.85 (1)	2.94 (3)
ขาดความรู้	-	-	7.69 (2)	1.96 (2)
ไม่ได้ประโยชน์อะไร	63.63 (14)	50.00 (27)	19.23 (5)	45.10 (46)
ยังหาพันธู์ไม่ได้	31.82 (7)	5.56 (3)	50.00 (13)	22.55 (23)
ไม่มีใครแนะนำ	4.55 (1)	37.04 (20)	19.23 (5)	25.49 (26)
ที่นาอ้อย	-	3.70 (2)	-	1.96 (2)
รวม	100.00 (22)	100.00 (54)	100.00 (26)	100.00 (102)

ที่กล่าว ส่วนในกลุ่ม 2 นั้น ผู้ที่ไม่ยอมรับและตอบว่าไม่ได้ประโยชน์อะไรนั้น ผ่านชั้น
ทดลองร้อยละ 18.5 เท่านั้น ผ่านชั้นประเมินผลร้อยละ 22.22 และทราบข่าวร้อยละ
29.6 ซึ่งแสดงว่ามีผู้ที่ได้ทำการทดลองจริง ๆ แล้วเห็นว่าไม่ได้ประโยชน์น้อยกว่าใน
กลุ่ม 1 จากเหตุผลที่ผู้ศึกษาค้นพบว่าสาเหตุส่วนใหญ่มาจากไม่ได้ประโยชน์อะไรทั้ง
กล่าวข้างต้นนั้น แสดงว่าชาวนามีความเคยชินกับชาวพันธุ์พื้นบ้านที่ปลูกกันอยู่ เมื่อ
ชาวเหนียวพันธุ์สันป่าตองซึ่งเป็นพันธุ์ใหม่มีรสแปลกออกไปกว่าเดิมก็คิดว่าไม่ดี อัน
เป็นเรื่องภายในจิตใจที่อาจเป็นสาเหตุที่สนับสนุนอัตราส่วนของลักษณะการไม่ยอมรับ
ที่มีอยู่สูง ในตารางที่ 28 จึงได้แสดงมาแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตามก็ผู้ศึกษาก็พบข้อ
ที่น่าสังเกตอยู่อย่างหนึ่งจากการสอบถามชาวบ้าน 2 - 3 ราย ที่ไม่ยอมรับบอกว่า
คือ แม้พันธุ์ชาวเหนียวนี้จะมีรสดีสู้พันธุ์ชาวเดิมไม่ได้ แต่ก็ไม่น่าหนักและนำไปขายได้
ราคาดีกว่าพันธุ์ชาวพื้นบ้าน ซึ่งก็อาจจะช่วยอธิบายถึงลักษณะของชาวนามีที่ทัศนคติ
แบบไม่เห็นด้วย แต่มีการยอมรับการใช้พันธุ์ชาวนี้ก็ได้ ในกลุ่ม 1 มีตัวเลขที่แสดง
ให้เห็นถึงการที่ชาวนามีแนวโน้มในการยอมรับสูงขึ้น คือสาเหตุที่ไม่ยอมรับเนื่อง
มาจากยังหาพันธุ์ชาวนี้ไม่ได้ ซึ่งมีอยู่เป็นอัตราส่วนสูงเป็นอันดับ 2 รองจากสาเหตุ
แรกที่กล่าวไปแล้ว คือ มีถึงร้อยละ 31.8 ซึ่งลักษณะเช่นนี้ในกลุ่ม 3 เป็นสาเหตุ
ที่สูงที่สุด คือ ร้อยละ 50 แสดงว่าการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีโอกาสที่จะ
ได้รับพันธุ์ชาวนิวสูงกว่าหมู่บ้านที่ไม่มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรขึ้น

ในกลุ่ม 2 สาเหตุที่สำคัญที่รองลงมาคือไม่ยอมรับเพราะไม่มีผู้นำมีอยู่
ถึงร้อยละ 37 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรขึ้น เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการ
ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ นั้น กระทบกันภายในกลุ่มไม่ได้มีผลต่อชาวนามีที่อยู่นอกกลุ่ม
มากนัก ซึ่งในกลุ่ม 3 ก็มีลักษณะของการไม่ยอมรับเนื่องมาจากสาเหตุเช่นเดียวกัน
เป็นอันดับ 2 คือ ร้อยละ 19.2 แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มที่ไม่มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร
ขึ้นนั้น ทำให้ขาดโอกาสที่จะได้รับคำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ ผิดกับกลุ่ม 1 ซึ่งมีอยู่

เพียงรายเดียวที่ไม่ใช่เพราะไม่มีใครแนะนำ อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า บัจจัยในเรื่องเศรษฐกิจ คือ การขาดเงินทุน หรือมีที่น่าน้อย ไม่ได้เป็นบัจจัยสำคัญ ในการก่อให้เกิดลักษณะของการไม่ยอมรับเท่าในเรื่องปุ๋ยเคมี ซึ่งอาจจะเนื่องจาก วิธีการที่ได้พันธุ์ชาวนั้นมาใช้ นั้น ไม่จำเป็นต้องลงทุนมากเท่ากับในเรื่องปุ๋ยเคมี (ซึ่ง จะได้กล่าวถึงในเรื่องลักษณะของการได้พันธุ์ชาวนาในภาคผนวก ก.)

เมื่อมาพิจารณาถึงการที่ชาวนาในทั้ง 3 กลุ่ม ยอมรับการใช้พันธุ์ชาวนาเหนียว สันป่าตองในการทำนานั้นว่าเนื่องมาจากอะไรแล้ว จากตารางที่ 40 พบว่าการ ยอมรับนั้นเกิดจากการแนะนำของตัวบุคคลมากกว่าจากสื่อมวลชน หรือความคิดของ ตนเองเหมือนกันหมดในทั้ง 3 กลุ่ม ในกลุ่ม 1 พบว่าชาวนาที่ยอมรับนั้นเนื่องมา จากคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตร และสมาชิกกลุ่มเกษตรกร คุยกันแนะนำ มีอัตราส่วนเท่ากัน คือ ร้อยละ 31.2 แต่ผู้ที่ให้คำแนะนำสูงสุดและชาวนาในกลุ่ม นี้ยอมรับกันมาก คือ ผู้นำภายในชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้านร้อยละ 37.5 แต่ผู้ใหญบ้าน ในกลุ่ม 1 ก็เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรด้วย ถ้าวรวมความหมายของผู้ใหญ่บ้านกับ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรด้วยกันแล้ว กลุ่มเกษตรกรจะเป็นแหล่งที่ให้คำแนะนำทำให้ ชาวนาในกลุ่ม 1 ยอมรับการใช้พันธุ์ชาวนาสูงสุดถึงร้อยละ 68.7 การยอมรับที่เกิด จากความคิดของตนเอง มีอยู่ร้อยละ 8.3 เท่ากับการได้รับคำแนะนำจากหลาย ๆ ฝ่าย คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตร กำนันผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มเกษตรกร อย่างไรก็ตาม เพื่อนบ้านหรือสื่อมวลชนและญาติพี่น้องก็ไม่ได้มีอิทธิพลทำให้ชาวนาในกลุ่ม 1 ยอม รับการใช้พันธุ์ชาวนาในการทำนาที่สำคัญ เช่นเดียวกับเรื่องปุ๋ยเคมี

ตารางที่ 40 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่ยอมรับการใช้พันธุ์ข้าว
เหนียวสันป่าตองในการทำนา จำแนกตามกลุ่มและปัจจัยที่
ก่อให้เกิดการยอมรับ

ปัจจัยที่ทำให้ยอมรับ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	รวม
1. เจาหน้าฝ้ายเกษตรแนะนำ	31.25 (15)	25.00 (7)	9.26 (5)	20.77 (27)
2. กำนันผู้ใหญ่บ้านแนะนำ	37.50 (18)	53.58 (15)	7.41 (4)	28.46 (37)
3. กลุ่มเกษตรกรแนะนำ	31.25 (15)	17.86 (5)	-	15.39 (20)
4. เพื่อนบ้านแนะนำ	8.33 (4)	14.29 (4)	33.33 (18)	20.00 (26)
5. ญาติพี่น้องแนะนำ	-	3.57 (1)	9.26 (5)	4.61 (6)
6. สื่อมวลชน (วิทยุ) แนะนำ	-	3.57 (1)	3.70 (2)	2.31 (3)
7. ความคิดของตนเอง	8.33 (4)	10.71 (3)	18.52 (10)	13.08 (17)
8. 1 + 2 + 3 แนะนำ	8.33 (4)	14.29 (1)	-	6.15 (8)
9. กลุ่มสมาคมอื่น ๆ แนะนำ	-	-	18.52 (10)	7.69 (10)
รวม ³⁰	48	28	54	130

ข้อมูลทั้งหมด 130

³⁰ จำนวนเต็ม 100 % เนื่องจากพิจารณารวมกรณีของผู้ที่ยอมรับเพราะ
คำแนะนำของหลาย ๆ ฝ่ายรวมเขาไปด้วย

ในกลุ่ม 2 ผู้ที่มีอิทธิพลสูงสุดในการก่อให้เกิดการยอมรับก็คือ ผู้นำภายในชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 53.5 เจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตร รองลงมา ร้อยละ 25 และสมาชิกกลุ่มเกษตร มีอิทธิพลต่อการก่อให้เกิดการยอมรับ ร้อยละ 17.86 เพื่อนบ้าน ซึ่งเคยมีความสำคัญในเรื่องปุ๋ยเคมีลดน้อยลงเหลือเพียงร้อยละ 14.2 เท่ากับการยอมรับ เพราะคำแนะนำจากหลาย ๆ ฝ่าย คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ส่วนความคิดของตนเองนั้น มีอยู่ร้อยละ 10.7 ญาติพี่น้องและสื่อมวลชนมีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่ม 1

ในกลุ่ม 3 เพื่อนบ้านยังคงมีความสำคัญในการก่อให้เกิดการยอมรับ เช่น เกี่ยวกับการทราบข่าว คือ สูงสุด ร้อยละ 33.3 รองลงไปเป็นการยอมรับที่เกิดจากความคิดของตนเอง ร้อยละ 18.5 เท่า ๆ กับการทราบข่าวจากเพื่อนชานาที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตร และญาติพี่น้องมีส่วนช่วยให้เกิดการยอมรับบ้างเพียงร้อยละ 9.2 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คงมีลักษณะเช่น เกี่ยวกับการทราบข่าว คือ ร้อยละ 7.4 ไม่มีความสำคัญนัก สื่อมวลชน คงไม่มีบทบาทที่สำคัญต่อการยอมรับ เช่นเดียวกับในกลุ่ม 1 และ 2

โดยสรุป ลักษณะการยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวเหนียวสันป่าตองในการทำนา นั้นมีลักษณะของการยอมรับหรือไม่ยอมรับคล้ายคลึงกับเรื่องการยอมรับการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งอาจจำเป็นเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับค่านเกษตรกรรมเหมือนกันก็ได้ แต่ก็มีลักษณะบางอย่างที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างสำคัญในเรื่องปุ๋ยเคมี แต่ในเรื่องพันธุ์ข้าวกลับมีความแตกต่างกันอย่างสำคัญ.